

Tervetuloa!

Opinnäytetöiden saavutettavuuswebinaari

Ohjelma

- ▶ 9.00–9.20 Theseuksen saavutettavuus, vastuut ja arkistointi, Theseus-toimisto
- ▶ 9.20–9.50 Opinnäytetyön saavutettavuus, Miia Kirsi & Kirsi Yläanne, Celia
- ▶ 9.50–10.00 kysymyksiä ja keskustelua
- ▶ 10.00–10.10 tauko
- ▶ 10.10–10.45 PAS ja PDF/a-konversio, Aija Vahtola & Erik Lindholm, Kansalliskirjasto
- ▶ 10.45 kysymyksiä ja keskustelua

Theseuksen saavutettavuus, vastuut ja organisointi

Tiina Tolonen, Antti Nyqvist & Minna Marjamaa

Saavutettavuus ja Theseus, mistä on kyse?

- ▶ Euroopan parlamentin ja neuvoston [direktiivi \(2016/2102\) julkisen sektorin elinten verkkosivustojen ja mobiilisovellusten saavutettavuudesta](#) tuli voimaan 22.12.2016.
- ▶ Laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta astui voimaan 1.4.2019.
- ▶ Saavutettavuusdirektiivi ja sitä seuraava kansallinen lainsäädäntö vaativat viranomaisia tekemään digitaaliset palvelut saavutettaviksi
- ▶ Saavutettavuusvaatimusten lisäksi laissa säädetään viranomaisten digitaalisten palvelujen järjestämisestä ja velvoitetaan julkisen hallinto tarjoamaan asiakkailleen mahdollisuuden viestiä viranomaisen kanssa sähköisesti.
- ▶ Saavutettavuusvaatimukset velvoittavat mm. julkisen hallinnon organisaatioita sekä osaa järjestöistä ja yrityksistä.

Mitä sisältöjä laki koskee?

- ▶ Verkkosivustoja (html-sivut)
- ▶ Verkkoon linkitettyjä tiedostoja:
  - ▶ PDF & Microsoft Office -tiedostot
  - ▶ 23.9.2018 jälkeen julkaistuja
- ▶ Videoita, jotka on taltioitu ja sisällytetty verkkosivuille
  - ▶ Tekstitys 14 vuorokauden kuluessa julkaisusta
  - ▶ 23.9.2020 lähtien
- ▶ Äänitiedostoja (podcastit)
- ▶ Mobiilisovelluksia

Aikataulu toteutukselle

Saavutettavuusvaatimuksia sovelletaan seuraavasti:

- ▶ **23.9.2018 ja sen jälkeen** julkaistujen verkkosivustojen pitää olla saavutettavuusvaatimusten mukaisia 23.9.2019.
- ▶ **Ennen 23.9.2018** julkaistujen verkkosivustojen pitää olla saavutettavuusvaatimusten mukaisia **23.9.2020**. → Tämä koskee Theseusta
- ▶ **Mobiilisovellusten** pitää olla saavutettavuusvaatimusten mukaisia 23.6.2021.

Kuka vastaa Theseuksesta?

1. Theseuksen käyttöliittymän saavutettavuudesta vastaa Kansalliskirjasto.
2. AMKIT-konsortio vastaa Theseuksen sisällöistä ja ohjeistuksesta.
3. Käytännössä kukin ammattikorkeakoulu vastaa tuottamistaan sisällöistä.

Entä ohjeet ja dokumentit?

- ▶ Theseuksen saavutettavuusseloste tekeillä yhteistyössä AMKIT-konsortion ja Kansalliskirjaston kanssa.
- ▶ Kansalliskirjasto arvioi Theseuksen käyttöliittymän saavutettavuuden ja riskit.
- ▶ Theseuksen saavutettavuusohjeita tekeillä parhaillaan yhdessä Celian kanssa:
  1. Yksityiskohtainen ohje opinnäytetöiden saavutettavuuden toteuttamisesta
  2. Check list: yksinkertainen ohje, josta tarkistaa perusasiat

Saavutettavuusseloste: vastuut

- ▶ Theseuksen saaavutettavuusselosteeseen tavoite on listata jokaisen amkin osalta saavutettavuuspuutteet 23.9.2018 jälkeen tallennetujen liitetiedostojen osalta.
  1. Opinnäytetyöpohjan saavutettavuus
  2. Julkaisujen saavutettavuus
    - ▶ Videot
    - ▶ Rinnakkaistallennuksista yhteinen maininta.

- ▶ Tähän tarvitaan tiedot kustakin ammattikorkeakoulusta. Mikä on mielipiteenne, onko tätä realistista saada?

Kuka vastaa opinnäytetöiden saavutettavuudesta?

AMKIT-konsortio vastaa:

- ▶ Theseukseen tulevat ohjeet ja check list saavutettavan opinnäytetyön tuottamisesta kesällä

Ammattikorkeakoulu vastaa:

- ▶ Opinnäytetyöpohja: ammattikorkeakoulu vastaa itse siitä, että sen opinnäytetyöpohja on saavutettava.
- ▶ Ammattikorkeakoulu vastaa opiskelijan ohjauksesta luoda saavutettava pdf-tiedosto.

▶ Opiskelija vastaa:

- ▶ Opiskelija toteuttaa ohjeiden mukaan saavutettavan PDF-dokumentin ja konvertoi sen PDF/A-muotoon.
- ▶ Opiskelija itse testaa, onko opinnäytetyö saavutettava.

Kuka vastaa julkaisujen saavutettavuudesta?

Ammattikorkeakoulun oma julkaisusarja:

- ▶ Ammattikorkeakoulu vastaa julkaisusarjansa saavutettavuudesta

Ammattikorkeakoulujen rinnakkaistallennukset:

- ▶ Rinnakkaistallennuksissa dokumentti vaihtelee final drafista publisher's versioniin, välillä hankala vaikuttaa sisältöön
- ▶ Rinnakkaistallennuksen kansilehti olisi oltava ainakin saavutettava.
- ▶ Lakia Digitaalisten palvelujen tarjoamisesta 306/2019 ei sovelleta:
  - ▶ "6) sellaisiin palveluntarjoajan digitaalisessa palvelussa oleviin sisältöihin, jotka eivät ole palveluntarjoajan itsensä tuottamia, rahoittamia tai valvomia;" (3 §).

Opinnäytetyö on julkinen asiakirja

Ammattikorkeakoulussa laadittu, tutkintotodistuksen saamiseen johtava opinnäytetyö on julkinen, ellei muutoin ole erikseen säädetty (Suomen perustuslaki 12.2 §; julkisuuslaki 1 §). Amk:t noudattavat OKM:n ohjetta, jonka mukaan opinnäytteisiin ei sisällytetä salassa pidettävää aineistoa, ja opinnäytteet ovat julkisia heti hyväksymisen jälkeen (OKM:n kirje ammattikorkeakouluille 28.1.2004, Dnro3/500/2004).

- ▶ Julkisuuslain mukaisesti opinnäytetyö on oltava nähtävillä julkisesti.

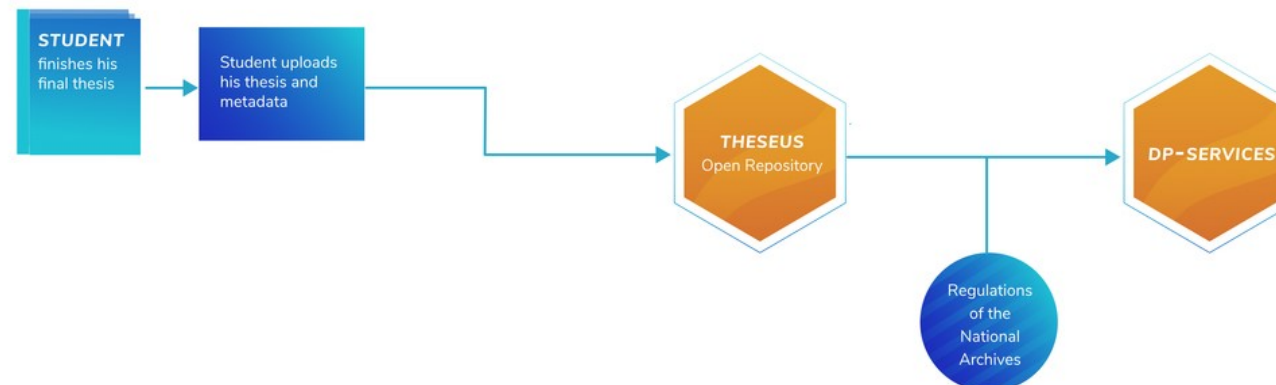
Tapoja toteuttaa tämä on yleensä seuraavat:

1. Opinnäytetyö Theseuksessa julkisena
2. niiden töiden osalta, joita opiskelija ei Theseuksessa, toteutustapoja on yleensä kaksi:
  - ▶ joko painettu kirjastokappale tai
  - ▶ intran sisäverkossa oleva ns. julkinen työ, joka voidaan talon ulkopuolisille lähettää pyydettäessä.

→ Nämä kohdan kaksi tapaukset on usein luetteloitu kuitenkin kirjastotietokantaan, jolloin kuka tahansa voi saada tietää, että tällainen työ on tehty.

Pitkäaikaissäilytys ja arkistointi

- ▶ Kansallisarkisto on tehnyt kaksi päätöstä koskien amk-opinnäytetöitä. Päätösten olennainen sisältö on, että opinnäytteet ovat pysyvästi säilytettäviä asiakirjoja.
  - ▶ Päätös 16.9.2014 ([AL/2897/07.01.01.03.01/2014](#)) ammattikorkeakoulujen ja ammatillisten oppilaitosten opinnäytetöiden pysyvästä säilyttämisestä
  - ▶ Päätös 29.9.2016 (AL/11085/07.01.01.03.02/2016) yliopistojen opinnäytetöiden pysyvästä säilyttämisestä sähköisessä muodossa
- ▶ Kansallisarkiston kanssa sovittu, että opinnäytetöiden siirto Theseuksesta PASiin riittää siirtyvien töiden osalta täyttämään myös Kansallisarkiston vaatimukset sähköisestä arkistoinnista.

Sähköisten opinnäytetöiden arkistointiohje & PAS

- ▶ Sähköisten opinnäytetöiden arkistointiohje korkeakouluille tehty yhteistyössä Kansalliskirjaston ja Kansallisarkiston kanssa vuonna 2017
- ▶ Ohjeessa ja sitä edeltäneissä työpajoissa ja keskusteluissa luotu pohja opinnäytetöiden arkistointikäytänteille, jotka Kansallisarkisto hyväksyy.
- ▶ Ohje löytyy täältä:
<https://www.kiwi.fi/pages/viewpage.action?pageId=86972529>

Aloitussivu > Tervetuloa > Ohjeet

Sähköisten opinnäytetöiden arkistointiohje korkeakouluille

Lisännyt Lassi Lager, viimeksi muokattu joulukuuta 22, 2017

- Päivityshistoria
- Johdanto
- 1 Kansallisarkiston päätökset
  - 1.1 Päätös yliopistojen opinnäytteistä 29.9.2016
  - 1.2 Päätös ammattikorkeakoulujen opinnäytteistä 16.9.2014
- 2 Päätösten keskeinen sisältö ja nykyinen soveltaminen:
- 3 Tiedostomuodot
  - 3.1 Tiedostomuotojen konvertointi ja validointi
- 4 Verkossa avoimesti julkaistut opinnäytteet
  - 4.1 Metatiedot ja pysyvät tunnisteet
  - 4.2 Rajaukset ja mitä tulee huomioida
  - 4.3 Arkistoinnin kattavuuden varmistaminen
  - 4.4 Pitkäaikaissaatus
- 5 Kandidaatintutkielmat ja väitöskirjat

Theseus ja pitkäaikaissäilytys, PAS

▶ Opinnäytetöiden arkistointi

- ▶ **Theseuksessa olevat työt:** Theseuksessa olevien töiden osalta PAS-siirto riittää digitaaliseksi arkistoinniksi ja tämä koskee myös nyt Theseuksessa olevia töitä – ne siirtyvät taannehtivasti PASiin, kun siirto alkaa. Tähän Kansallisarkiston ja Kansalliskirjaston lupauksen pohjalta moni ammattikorkeakoulu luopui Theseuksessa olevien töiden arkistoinnista erikseen, mm. Metropolia ja Laurea.
- ▶ **Ei-Theseuksessa olevat työt:** Luodun mallin mukaisesti vain ne työt, jotka eivät mene Theseukseen tulee arkistoida. Näiden ei-Theseukseen menevien opinnäytetöiden osalta arkistointia ovat ammattikorkeakoulut joutuneet hoitamaan parhaaksi katsomallaan tavalla: yleensä joko sähköisenä arkistointina tai paperiarkistointina.
- ▶ Vuonna 2017 oli ajatus alkaa rakentaa pimeää Theseusta, mutta siihen ei saatu rahoitusta. Tällöin opinnäytetöiden arkistointi olisi voitu hoitaa kaikkien töiden osalta samalla, kaksi kärpystä yhdellä iskulla. Silloin mietittiin myös mahdollista kevyempää mallia, mutta sitä ei lähdetty toteuttamaan. Pimeästä arkistosta on nyt pyydetty tarjousta Kansalliskirjastosta.

PAS-yhteensopiva PDF-formaatti & saavutettavuus

- ▶ Vanhat työt (yleensä tavallisia PDF-tiedostoja) menevät sellaisenaan PASiin ja konvertoidaan siirrossa
- ▶ PAS-säilytys- ja siirtokelpoinen formaatti PDF/A
- ▶ Uudet työt konvertoitava PDF/A-muotoon
- ▶ Konversion voi tehdä nykyisin helposti MS Wordissä

Ammattikorkeakoulujen tehtävänä ohjeistus

Ammattikorkeakoulujen tehtäväksi opinnäytetöiden osalta jää siis kolme asiaa:

1. Opinnäytetyöpohjan saavutettavuuden varmistaminen
2. Opiskelijoiden ohjeustus tuottamaan saavutettavaa PDF-dokumenttia opinnäytetyöpohjan avulla
3. PDF/A-konversio lopuksi ennen työn tallennusta

Kysymyksiä?

- ▶ Theseukseen tulossa pidempi perusohje ja lyhyt check list saavutettavan opinnäytetyön teosta sekä PDF/A-konversiosta
- ▶ Laittakaa viestiä osoitteeseen theseus.rukkaset@lists.metropolia.fi, jos haluatte kysyä meiltä tai Kansalliskirjastolta, me välitämme kysymykset eteenpäin.

